

Jón Steffensen prófessor Aldarafmæli

15. FEBRÚAR 2005 er liðin öld frá fæðingu Jóns Steffensen prófessors. Af því tilefni verður sett upp sýning í anddyri Þjóðarbókhöllu um líf hans og starf. Jón Steffensen var prófessor í líffærafræði og lífeðlisfræði við Háskóla Íslands. Einnig rak hann rannsóknarstofu í meinafræði 1937-1972.

Jón (1905-1991) og kona hans Kristín Björnsdóttir (1905-1972) gáfu bókasafn sitt Háskólabókasafni eftir sinn dag og einnig hús sitt að Aragötu 3. Gjöf Jóns og frú Kristínar er ætlað að efla rannsóknir á sögu íslenskra heilbrigðismála, enda er verðmætasti hluti bókasafns hans tengdur því sviði beint og óbeint.

Sýningin lýsir í máli og myndum starfi, einkalífi og áhugamálum Jóns. Auk bóka og handrita prýða margir skemmtilegir munir og myndir sýninguna. Þjóðminjasafn Íslands lánar gripi sem tengjast mannafræðirannsóknum Jóns, en hann sá um rannsóknir á mannaeinum fyrir Þjóðminjasafn og liggja eftir hann merk ritverk á því sviði.

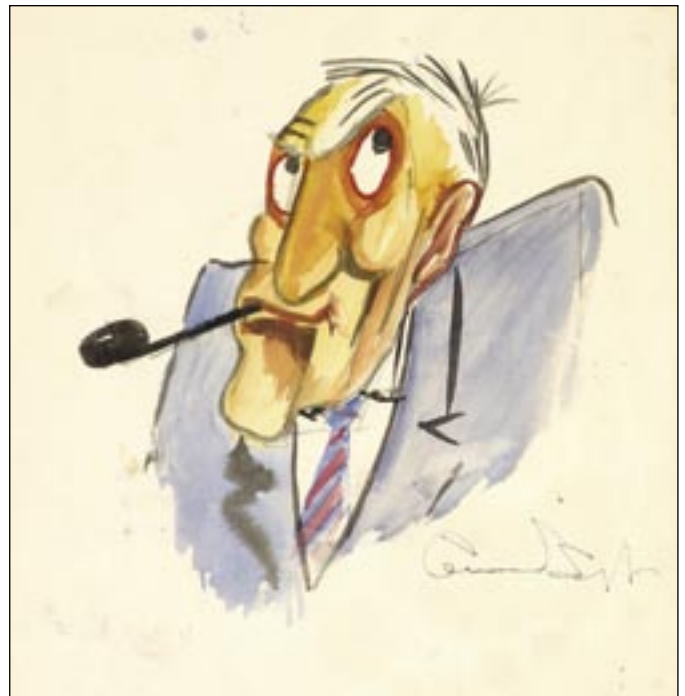

Starfsfólk Þjóðeiddar sem borið hefur hitann og þungann af undirbúningi ráðstefnu og sýningar í tilefni af aldarafmæli Jóns Steffensen, frá vinstri: Jökull Sævarsson, Kristín Bragadóttir og Sigurður Örn Guðbjörnsson. Á myndina vantar Emilíu Sigmarsdóttur.

Jón Steffensen – Ritaskrá

- Inflúensufaraldur í Miðjarðarhéraði 1931. Læknablaðið 1932; 18: 57.
- Undersøgelse af den basofile substans i de røde blodlegemer og deres struktur med gallocyenin kromalun farvning. Hospitalstidende 1934; 269-83.
- Exanthema subitum. Læknablaðið 1934; 20: 131-3.
- Agranulocytosis. Læknablaðið 1934; 20: 161-5.
- Framtíðarspítalar á Íslandi. Læknablaðið 1935; 21: 23-5.
- Dystrophia musculorum progressiva juvenilis. Læknablaðið 1936; 22: 38-42.
- Beiträge zur Morphologie und Pathologie der roten Blutkörperchen. Folia Haematologica 1936; 54: 321-73.
- Veränderungen im Bau der Nucleoproteide beim Menschen während der Spermiogenese. Zugleich ein Beitrag zur Färbungstheorie. Zeitschrift für Zellforschung und Mikroskop. Anatomie 1936; 25: 565-82.
- Hvít blóðmynd við akútar infektionir. Læknablaðið 1938; 24: 113-24.
- Um blóðmælingar. Læknablaðið 1939; 25: 49-59.
- Nýjustu rannsóknir á aminósýrum. Læknablaðið 1939; 25: 78.
- Nýjustu rannsóknir á fitumeltingu. Læknablaðið 1939; 25: 79.
- Læknafjölgunin og lökustu læknahéruðin. Læknablaðið 1940; 26: 124-8.
- Kalciummagn rauðu blóðkornanna í manni og kalciumskipti milli blóðkorna og blóðvessa. Læknablaðið 1941; 27: 81-8.
- (Review.) Guðmundur Hannesson: Íslensk líffæraheiti. Læknablaðið 1941; 27: 137-8.
- Lokaðir kirtlar. Náttúrufræðingurinn 1942; 12: 15-23.
- Ný íslensk hjálmgasategund. Náttúrufræðingurinn 1943; 13: 48.
- Knoglerne fra Skeljastaðir i Þjórsárdalur. Forntida gárdar i Island. København 1943, 227-60.
- Þjórsdælir hinir fornu. Samtíð og saga II. Reykjavík 1943, 7-42.
- Aldur berklaveikinnar á Íslandi. Berklavörn 1943; 5: 19-20.
- Das Weisse Blutbild der Isländer. Greinar II. Reykjavík 1943, s. 123-45 (with Th. Skúlason).
- Blóðkornasökk. Heilbriggt líf 1945; 5: 19-26.
- Uppruni Íslendinga. Samtíð og saga III. Reykjavík 1946, 271-92.
- Rannsóknir á kirkjugarðinum í Hafnarrey sumarið 1945. Skírnir 1946; 120: 144-62.
- Notes on Craniometric Technique. Man 1948; 48: 157, 138-40.
- Guðmundur Hannesson. Láttinn háskólakennari. Árbók Háskóla Íslands 1946-1947. Reykjavík 1949, s. 80-90.
- Mannabein úr kumlategnum á Hafurbjarnastöðum. Árbók hins ísl. fornleifafélags 1943-48; 1949: 123-8.
- Um líkamshæð Íslendinga og orsakir til breytinga á henni. Læknablaðið 1950; 34: 127-44.
- Enn um eyðingu Þjórsárdals. Árbók hins ísl. fornleifafélags 1949-50; 1951: 63-72.
- Víkingar. Samtíð og saga V. Reykjavík 1951, 28-50.
- Nokkur atriði úr fornsögu Noregs. Samtíð og saga V. Reykjavík 1951, 112-22.
- Kuml hjá Surtsstöðum í Jökulsárhlið. Árbók hins ísl. fornleifafélags 1951-52; 1952: 76-80.
- Árni Pjetursson læknir. Læknablaðið 1953; 38: 25-6.
- (Review.) Bertil Lundmann. Umriss der Rassenkunde des Menschen in geschichtlicher Zeit. København 1952, Man 1953; 53: 121.
- Human hair pigment and hair colour. JRAI 1953; 82: 147-58.
- The physical anthropology and the Vikings. JRAI 1954; 83: 86-97.
- (Ed.) Guðmundur Hannesson. Alþjóðleg og íslensk líffæraheiti. 2nd ed., revised. Reykjavík 1956. XIV, 175 pp.
- Human hair pigment and hair colour. (Resumé) Actes du IVe Congrès International des Sciences Anthropologiques et Ethnologiques 1954 s. 318.
- Bein Páls biskups Jónssonar. Skírnir 1957; 130: 172-86.
- Líkamsvöxtur og lífsafkoma Íslendinga. Saga 1958; 2: 280-308.
- Fæðuval. Heilbriggt líf 1958; 14: 6-15.
- Stature as a criterion of the nutritional level of Viking Age Icelanders. Third Viking Congress. Árbók hins ísl. fornleifafélags, fylgirit 1958; 39-51.
- Kumlafundur að Gilsárteigi í Eiðþingá. Árbók hins ísl. fornleifafélags 1959; 121-6.
- Ræningjadyssjar og Englendingabein. Árbók hins ísl. fornleifafélags 1959; 92-110.
- Gigtliðelser. KLNLM 1960; 5: 299.
- Bjarni Pálsson og samtíð hans. Andvari 1960; 85: 96-116.
- Læknanám Bjarna Pálssonar. Læknablaðið 1960; 44: 65-84.
- Lækningagýðjan Eir. Skírnir 1960; 134: 34-46.
- The physical anthropology of the Vikings. Summary from IIIe Congrès International des Sciences Anthropologiques et Ethnol. Bruxelles 1948, Tervuren 1960: 227.
- Vandkvæði í verknaði í líffærafræði og tillögur tilúrboða. Stúdentablaðið 1961; 39 (3): 12-3.
- Eir, lægekonstens gudinde. Nordisk Medicin 1961; 67: 356-9 og í Medicinhistorisk Ársbok 1962.
- Sögufregasta mynd ársins: (viðtal við Jón Steffensen prófessor). Kirkjuritíð 1962; 28: 442-6.
- Þjóðminjasafn Íslands: nokkrar hugleiðingar í tilefni aldarafmælis þess. Árbók Hins íslenska fornleifafélags 1962: 5-11.
- (One of the editors.) Medicinhistorisk Ársbok 1962-1964, during which time he wrote »En hilsen fra Island«.
- Íslands folkemængde gennem tiderne. Medicinsk Forum 1963; 16: 129-52 og í Medicinhistorisk Ársbok 1964. (Johannes Nielsen, lecture given in Dansk Medicinshistorisk Selskap 7.1. 1963).
- Hvað er hægt að gera til að efla íslensk raunvísindi? Mbl. 19. 1. 1965.
- Læknanám og læknakennsla. Læknaneminn 1965; 18 (1): 16-20.
- Jón Steffensen sextugur. Caricatures by Gunnar Eyþórsson. Læknaneminn 1965; 18: 42-3.

59. Margrétar saga og ferill hennar á Íslandi. Læknablaðið 1965; 49: 14-20. Reprinted without permission in Úrval 1965: 75-81.
60. Margrétar saga and its history in Iceland. Saga-Book 1965; 16: 273-82 and also in Medicinhistorisk Årsbok 1965.
61. Lýsing mannabeina úr fornminjafundinum í Vatnsdal. Patreksfirði. Árbók hins ísl. fornleifafélags 1966; 33-54.
62. Ákvæði kristinna laga þáttar um beinafærslu. Árbók hins ísl. fornleifafélags 1966; 71-8.
63. Nokkrir þættir úr menningu hins íslenska þjóðfélags í heiðni. Árbók hins ísl. fornleifafélags 1967; 25-44.
64. Population. KLNLM 1968; 13: 390-2.
65. Aspects of life in Iceland in the heathen period. Saga-Book 1968; Vol XVII parts 2-3, 177-205.
66. Hugleiðingar um Eddukvæði. Árbók hins ísl. fornleifafélags 1968: 26-38.
66. Nokkrar athugasemdir við greinina Mannfræðileg rannsóknarstöð tekur til starfa í Reykjavík. Mbl. og Þjv. 9.2. 1968.
67. Þættir úr líffræði Íslendinga. Lækneminn 1969; 22 (3): 5-18.
68. Islandske betegnelser på skørbug og deres etymologi. Nordisk Medicinhistorisk Årsbok 1969; 47-59.
69. Brot úr víkingasögu í samtíma skáldakvæðum. Einarsbók (ed. by Bjarni Guðnason et al.). Reykjavík 1969; 177-95 and in English in Saga-Book 1970-71; 18: Parts 1-2 s. 59-78.
70. (Review.) Vilmundur Jónsson: Lækningar og saga I-II, tíu ritgerðir. Menningarssjóður Reykjavíkur 1969. Skírnir 1970; 144: 207-11.
71. Það, sem er að gerast í Læknadeild. Mbl. 4.3. 1970.
72. Svarað tveim spurningum varðandi mannfræði. Biologia Humana y/o Antropologia Fisica (Resultados de una encuesta). Útg. Juan Comes, Helia de Castillo og Betty Mendez. Mexico 1971: 104-5.
73. Den præ-hippokratiske tiden I Norden. Sydsvenska Medicinhistoriska Sällskapetets årsskrift 1971; 104-10.
74. The part magic played in preserving the poetry of the Eddas. Nordisk Medicinhistorisk Årsbok 1971: 85-99.
75. Tímatal Ara fróða og upphaf víkingaferða. Tölfræðilegt mat. Saga 1971; 9: 5-20.
76. Tölfræðilegt mat á líffræðilegu gildi frásagnar Landnámu af ætt og þjóðerni landnemanna. Saga 1971; 9: 21-39.
77. Hungursóttir á Íslandi. Reykjavík 1972, 68 pp. Félag áhugamanna um sögu læknisfræðinnar, Rit 1. (Repr. from Lækneminn 1971; 24 (1): 5-19; (2): 11-32; 1972; 25 (2): 5-34).
78. A fragment of Viking history. Saga-Book 1970-1971; 17(1-2): 59-78
79. (Ed.) Guðmundur Hannesson. Alþjóðleg og íslensk líffæraheiti. Facsimile ed. of the 2nd edition with additions and corrections. Reykjavík 1972, XVI, 184 s.
80. Plague in Iceland. Nordisk Medicinhistorisk Årsbok 1974; 40-55.
81. Árni Magnússon og manntalið 1703. Árbók hins íslenska fornleifafélags 1974; 95-104.
82. Menning og meinsemdir. Ritgerðasafn um mótunarsögu íslenskrar þjóðar og baráttu hennar við hungur og sóttir. (Foreword by Kristján Eldjárn. Höfundurinn og verk hans 7-9), epilogue, p. 464, by Helgi Þorláksson, the editor. Reykjavík 1975; 464.
83. Bráðar útbrotasóttir á Íslandi aðrar en bóla. Reykjavík 1976; 20 Félag áhugamanna um sögu læknisfræðinnar. Rit 2. (Repr. from Lækneminn 1974; 27 (3): 30-41; (4): 46-53).
84. Ákvæði Grágásar um geðveika. Lækneminn 1975; 28: 15-19. Repr. in Geðvernd 1978; 13: 24-9.
85. Saga bókarblaðs. Helgakver (ed. by Björn Jónsson et al). Akranes 1976; 34-9.
86. Comments on the settlement of Iceland. Norwegian Archaeological Review 1977; 10: 72-4.
87. Tuberkulose. Island: KLNLM 1975; 19: 38-9.
88. Um dagbækur Sveins læknis Pálssonar. Minjar og menntir (ed. by Guðni Kolbeinsson). Reykjavík 1976; 271-80.
89. Smallpox in Iceland. Nordisk Medicinhistorisk Årsbok 1977; 41-56.
90. Hver var skilningur Bjarna landlæknis Pálssonar á sullaveiki? Læknablaðið 1979; 65: 143-51.
91. Landnámbóks kildaverði over for biologiske anskuelser. Medicinsk Forum 1979; 32: 168-73.
92. Ritunartími Eldris Sveins Pálssonar kirurgs. Árbók Landsbókasafns 1978. Reykjavík 1980; 33-48.
93. Upphaf ritaldar á Íslandi. Árbók hins ísl. fornleifafélags 1980; 74-83.
94. Islandske medicinhistoriske kilder der ikke har påviselige forbilleder i samtiden Europa. Supplementum VI. Nordisk Medicinhistorisk Årsbok 1980; 94-105.
95. Sögulegt yfirlit um læknakennslu fram til 1958. Ráðstefna um læknánám 2. og 3. apríl 1981. (Ed. by Ásmundur Brekkan). Reykjavík 1981; 11-25.

Jón Steffensen prófessor. Teikning: Gunnar Eyþórsson. Birt með vinsamlegu leyfi eigandans, Páls Skúlasonar lögfræðings.

96. Athugasemd og ábending varðandi grein Guðrúnar Sveinbjarnardóttur og samstarfsmanna: Excavations at Stórborg a palaeoecological approach. Árbók hins ísl. fornleifafélags 1981: 129-31.
97. Fra hedenskab til katolicisme, de medicinsk-historiske konsekvenser i Norden. Nordisk Medicinhistorisk Årsbok 1982; 149-56.
98. Þættir úr sögu læknisfræða á Íslandi fyrir daga embættislækna. Maður og vísindi 1982: 63-8.
99. Hver ein bók á sína sögu. Rætt við Jón Steffensen. Bókaormurinn 1983; 8: 4-8.
100. Flora Danica á Íslandi. Árbók Landsbókasafns 1982. Reykjavík 1984; 11-27.
101. Þættir úr sögu sjúkdóma á Íslandi. Læknablaðið 1984; 70: 181-9.
102. Sveinn læknir Pálsson og ginklofinn í Vestmannaeyjum. Læknablaðið 1985; 71: 127-37.
103. Grágás, vanmetin og misskilin heimild. Árbók hins ísl. fornleifafélags 1985; 79-83.
104. Viðtal við dr. Jón Steffensen prófessor sem var m.a. í byggingarnefnd Háskólans 1937-1940. Úr húsnæðis- og byggingarsögu Háskóla Íslands (compiled by Páll Sigurðsson). Reykjavík 1986; 275-85.
105. Fyrsta frásögn af legbrest á Íslandi. Læknablaðið 1986; 72: 3-4.
106. Ég vildi ekki láta menn fara þekkingarlaus á út. Viðtal við prófessor Jón Steffensen (Tryggvi Ásmundsson, Hrafnkell Helgason). Læknablaðið 1988; 74: 189-210.
107. Jón læknir Pétursson og lækningabók hans. Árbók Landsbókasafns 1988. Reykjavík 1988; 40-9.
108. Skálholt: fornleifarannsóknir 1954-1958. (Meðhöfundur). Reykjavík: Lögberg, 1988
109. Eyvind Bastholm. Fæddur 26. ágúst 1904, dáinn 27. júní 1989. Læknablaðið 1989; 75: 413.
110. Um ritstíla og kumlin að Kroppi í Hrafnagilshreppi í Eyjafirði. Árbók hins íslenska fornleifafélags 1988: 189-97.
111. Athugasemd [við Uppruni Íslendinga/Stefán Aðalsteinsson]. Saga 1990; 28: 175.
112. Alþýðulækningar. Í Íslensk þjóðmenning; 7: 103-92.
113. Barnlöst ægteskab fra det attende århundrede: [sendibréf Guðrúnar Skúladóttur]. Nordisk Medicinhistorisk Årsbok. 1990: 119-20.